

DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-482-8-10>

ОСОБЛИВОСТІ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ ВИРОБНИЦТВА ОВОЧЕВОЇ ПРОДУКЦІЇ

Внаслідок військових дій на території України відбувається руйнування агропромислового комплексу, особливо в галузі овочівництва, що загрожує зниженням рівня продовольчої безпеки держави. Ринок овочів в Україні є одним із важливих сегментів аграрної економіки країни. Євроінтеграційні процеси України неможливі без державної підтримки виробництва овочевих продукції, потенціал якого є досить значним. Економічна діяльність аграрних підприємств на оптовому ринку овочевих продукції є об'єктивно складним процесом, який, в умовах військового стану, неможливості використання значної частини продуктивних територій, дефіциту робочої сили потребує активної участі держави. Цей сектор є важливим, як для задоволення внутрішнього попиту на здорові та поживні продукти, так і для забезпечення експорту в т.ч. й в країни ЄС. З метою відновлення і розвитку галузі овочівництва необхідно здійснити ряд як поступових, так і кардинальних змін на місцевому, регіональному і загальнодержавному рівнях, враховуючи досвід країн світу.

У Європейському Союзі регулювання виробництва овочевих продукції базується на таких принципах, як підтримка цін на овочеву продукцію місцевого виробництва, регулювання обсягів виробництва, пільгове кредитування, податкові пільги, пряма фінансова підтримка з державного бюджету, захист внутрішнього ринку від іноземної конкуренції [1]. Крім того, країни ЄС застосовують спеціальні захисні заходи, передбачені Угодою про сільське господарство СОТ, тоді як Україна, як член СОТ, позбавлена права використовувати ці механізми.

Конкурентоспроможність овочівництва у США досягається шляхом стабілізації діяльності фермерських господарств. Для цього застосовується фінансування через фермерські служби сільськогосподарської підтримки (FFAS). В США регулювання внутрішніх цін на овочеву продукцію здійснюється переважно за допомогою митно-тарифних заходів, зокрема, встановлення тарифів і тарифних квот для обмеження імпорту овочів. Основна частина квот розподіляється на ключові товари овочевого імпорту. Внутрішній попит на овочі стимулюється діяльністю товарно-кредитних кооперативів, які закупають продукцію за законодавчо встановленими мінімальними цінами. Експорт овочевої продукції також знаходиться під контролем і підтримкою держави [1].

Таким чином, регулювання овочівництва в США та ЄС характеризується активним використанням інструментів тарифного і нетарифного захисту, державного фінансування та підтримки фермерів, а також механізмів, що сприяють сталому розвитку галузі.

В Україні діє державна цільова програма розвитку овочівництва на період 2021–2025 року, яка передбачає наступні види підтримки овочівництва:

- підтримка наукових установ за напрямками: «Селекція», «Новітні методи біотехнології» та «Насінництво у первинних ланках»;
- підтримка створення мережі кооперативних плодово-овочевих аукціонів;
- підтримка розвитку експорту свіжої овочевої та баштанної продукції сільськогосподарськими кооперативами;
- часткове відшкодування вартості будівництва нових тепличних комплексів;
- часткове відшкодування вартості будівництва та/або придбання обладнання для кооперативних пакувальних центрів свіжої овочевої та баштанної продукції.

Можна констатувати, що обсяг державної підтримки овочівництва протягом 2021–2025 років має тенденцію до зменшення. Так, фінансування напрямів «Селекція», «Біотехнології» та

«Насінництво» знижується починаючи з 83,5 млн грн (2021–2022) до 22 млн грн у 2025 році.

Аналізуючи механізми державної підтримки для розвитку овочівництва в Україні варто відмітити досить не широкий вибір програм та проєктів, які є доступними для сільськогосподарських виробників. Одним і чи не єдиним дієвим інструментом сьогодні є грант для створення або розвитку тепличного господарства. Динаміка отримання гранту від держави з 2022 по 2024 рік свідчить, що кількість виданих грантів для закладення теплиць становить 77 на суму 405,3 тис. грн. При цьому площа закладених теплиць для вирощування овочів становить лише 96,8 га. Найбільша кількість закладених площ під теплиці для вирощування овочів за грантові кошти у Вінницькій, Київській, Дніпропетровській, Одеській та Закарпатській областях [2].

Для розвитку овочівництва в Україні доцільно:

- розширити площі вирощування основних овочевих культур та малопоширених овочів у західних і центральних регіонах (67–80 тис. га);
- підвищити врожайність овочів до >25 т/га шляхом впровадження інноваційних технологій;
- сприяти запровадженню крапельного зрошення у малих господарствах через механізми часткового фінансування з місцевих бюджетів та альтернативних джерел;
- розвивати логістичну інфраструктуру, включаючи залізничний і річковий транспорт;
- стимулювати створення овочевих кооперативів;
- активізувати міжрегіональний обмін овочевою продукцією.

Впровадження таких механізмів державної підтримки у сфері овочівництва сприятиме економічній самостійності регіонів, забезпеченню продовольчої безпеки та сталому розвитку. Застосування за допомогою державного партнерства новітніх технологій, розвиток ринкової інфраструктури та залучення інвестицій підвищать конкурентоспроможність аграрного сектору, забезпечать продовольчу безпеку країни та покращать рівень життя сільського населення.

Література:

1. Герасименко Ю. С., Остапенко Р. М. Окремі аспекти державної підтримки виробництва органічної продукції в світовій практиці. *Ефективна економіка*. 2021. № 2. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8684>
2. Офіційний сайт Міністерства аграрної політики та продовольства України URL: https://public.tableau.com/app/profile/fsuw/viz/_16687835152330/Dashboard1